

Osaluskultuurist raamatukogudes

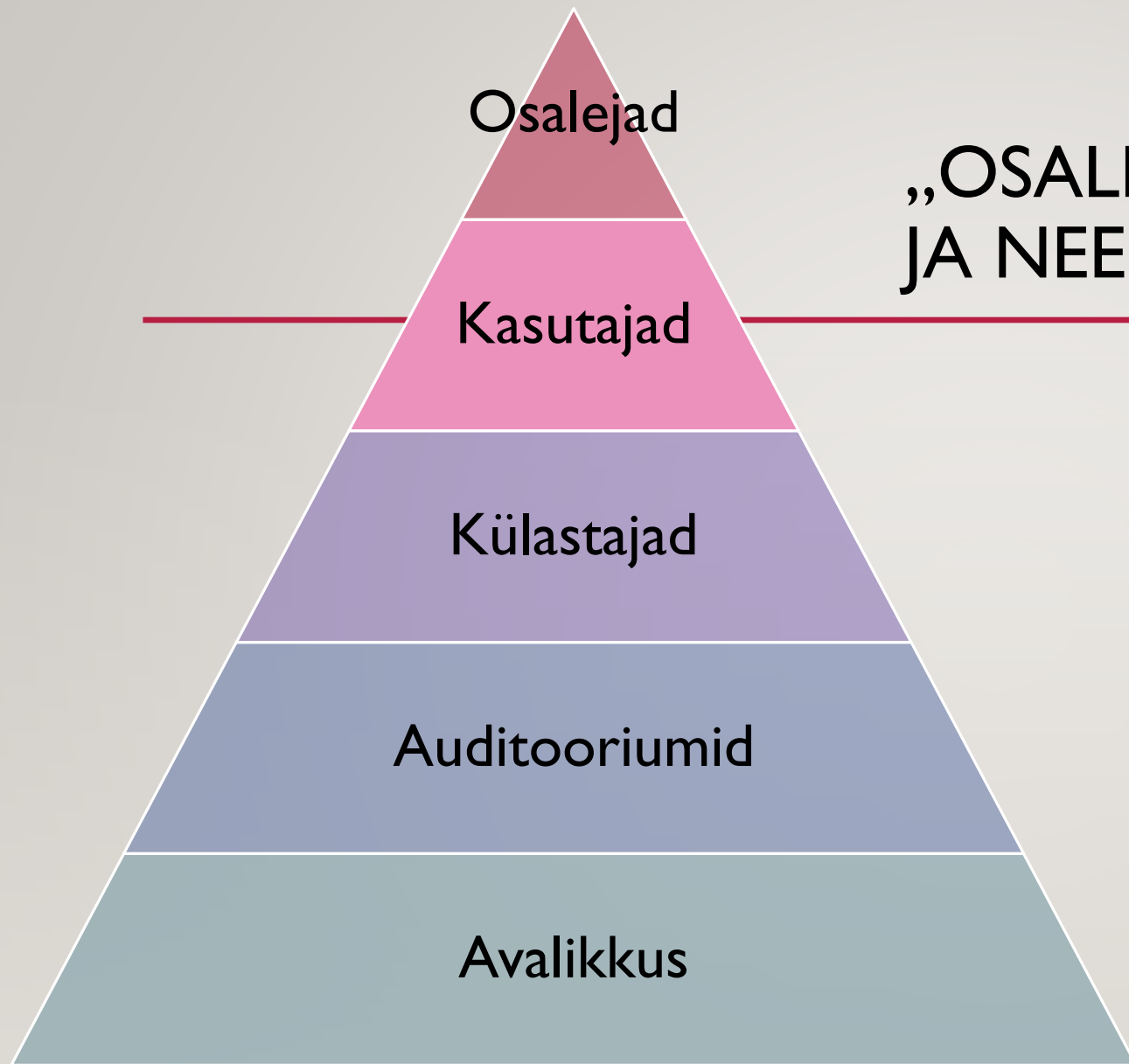
Krista Lepik, 29. augustil 2017. a. Valgerannas

JÄRGNEVA 20 MINUTI PLAANID

- „Kaasamine“, „osalemine“, „osaluskultuur“, „kultuuriosalus“, „osalejad“, „kasutajad“ – millest ja kellest me õigupoolest räägime?
- Osaluskultuuri kolm tahku:
 - Kultuuriline
 - Majanduslik
 - Poliitiline
- Mõned elementaarsed osaluskultuuriga seotud põhimõtted, millest lihtsalt ei saa mööda vaadata

„KAASAMINE“ JA „OSALEMINE“

- Kaasamine on ühe (juhtiva, valitseva) poole aktiivsus teise (alluva, valitsetava) poole suhtes, kaasaja on subjekt, kaasatav pigem objekt, kelle võimalused lõplikke otsuseid mõjutada on piiratud. Osalustahe püsib veendumusel, et otsus sünnib ühiselt, arvestab kõigi osalejate seisukohti ning huve.“ (Lauristin 2007)
- (Aktiivne) osalemine – suhe, mis põhineb valitsusega **partnerlusel**, milles kodanikud on **aktiivselt seotud poliitiliste protsessidega**. Osalemine eeldab **kodanike võrdset positsiooni valikute väljapakkumisel** ning poliitilise **dialogi kujundamisel** – kuigi vastutus lõpliku otsuses või poliitika formuleerimisel jääb valitsuse kanda. (United Nations 2003)

„OSALEJAD“, „KASUTAJAD“ ...
JA NEED TEISED

Runnel, Lepik, Pruulmann-Vengerfeldt (2014)

„KULTUURIOSALUS“ JA „OSALUSKULTUUR“

- Kultuuriosaluse mitu palet:
 - Sotsioloogiline – kultuuri tarbimisele suunatud
 - Poliitiline – kultuuriga seotud otsustusprotsessidele suunatud (vt ÜRO definitsiooni!)
- Osaluskuuur – väärtused, hoiakud ja praktikad, mis loovad fooni osalemiseks (ka kultuuris)

OSALUSKULTUURI ERINEVAD DIMENSIOONID (RUNNEL JA PRUULMANN-VENGERFELDT 2014)

- Kultuuriline
- Majanduslik
- Poliitiline

OSALUSKULTUUR: KULTUURILINE DIMENSIOON

- Eeskätt raamatukogu sisuga seonduv, kultuuri panustav
- Annetused (sisu poolt silmas pidades), kogude kujundamisega seotud otsused
- Sisuloome – raamatukogu puhul pigem metaandmete tasandil (folksonoomiad), aga miks mitte ka kultuuripärandi sisu osas (vt Külli Solo ja minu töötuba)

LUGEJA SUBJEKTIIVNE VAADE: MILLEST SEE RAAMAT VEEL RÄÄGIB?

Vali kirje Salvesta kirjed kausta

Autor	Marklund, Liza, 1962-	 Telli
Pealkiri	Koht päikese all / Liza Marklund ; rootsi keelest tõlkinud Annika Kupits ; [toimetanud Kadi-Riin Haasma ; kujundanud Toomas Niklus]	
Ilmunud	Tallinn : Varrak, 2014 ([Lohkva] : Greif)	
Ilmumiskoht	Harjumaa	
Kirjeldus	413, [1] lk. ; 20 cm	
Püsilink	http://www.ester.ee/record=b4404655*est	

[Teata veast](#)

Eksemplarid **Täiskirje** **MARC kuva** **Lisainfo**

ISBN	9789985331231	
Märkused	Ilmunud ka e-raamatuna (epub)	
Märksõnad	rootsi ilukirjandus kriminaalromaanid	
UDK	821.113.6-312.4	
Täiendkirjed	Kupits, Annika, tõlkija Haasma, Kadi-Riin, 1974-, toimetaja Niklus, Toomas, kujundaja	
Originaali pealkiri	En plats i solen. Eesti keeles	
Täiendpealkiri	En plats i solen	
Teine kandja	Koht päikese all (võrguteavik). 9789985331811	

Kuvatõmmis ESTERist

OSALUSKULTUUR: KULTUURILINE DIMENSIOON

- Eeskätt raamatukogu sisuga seonduv, kultuuri panustav
- Annetused (sisu poolt silmas pidades), kogude kujundamisega seotud otsused
- Sisuloome – raamatukogu puhul pigem metaandmete tasandil (folksonoomiad), aga miks mitte ka kultuuripärandi sisu osas (vt Külli Solo ja minu töötuba)
- „Laik“ – hinne – #hashtag – *dotmocracy* – lühiarvustus

OSALUSKULTUUR: KULTUURILINE DIMENSIOON

- Eeskätt raamatukogu sisuga seonduv, kultuuri panustav
- Annetused (sisu poolt silmas pidades), kogude kujundamisega seotud otsused
- Sisuloome – raamatukogu puhul pigem metaandmete tasandil (folksonoomiad), aga miks mitte ka kultuuripärandi sisu osas (vt Külli Solo ja minu töötuba)
- „Laik“ – hinne – #hashtag – *dotmocracy* – lühiarvustus
- Konsultatsioon (nõu küsimine), kontakti hoidmine (meie-ruum!)

OSALUSKULTUUR: KULTUURILINE DIMENSIOON

- Eeskätt raamatukogu sisuga seonduv, kultuuri panustav
- Annetused (sisu poolt silmas pidades), kogude kujundamisega seotud otsused
- Sisuloome – raamatukogu puhul pigem metaandmete tasandil (folksonoomiad), aga miks mitte ka kultuuripärandi sisu osas (vt Külli Solo ja minu töötuba)
- „Laik“ – hinne – #hashtag – *dotmocracy* – lühiarvustus
- Konsultatsioon (nõu küsimine), kontakti hoidmine (meie-ruum!)
- Avaliku ruumi kujundamine – *graffiti*, šabloonkunst, seinamaal (guugelda: „library mural“!)

ANU RAUDTITSA SEINAMAAL MUSTVEE RAAMATUKOGUS

(Laasik 2016)

OSALUSKULTUUR: KULTUURILINE DIMENSIOON

- Eeskätt raamatukogu sisuga seonduv, kultuuri panustav
- Annetused (sisu poolt silmas pidades), kogude kujundamisega seotud otsused
- Sisuloome – raamatukogu puhul pigem metaandmete tasandil (folksonoomiad), aga miks mitte ka kultuuripärandi sisu osas (vt Külli Solo ja minu töötuba)
- „Laik“ – hinne – #hashtag – *dotmocracy* – lühiarvustus
- Konsultatsioon (nõu küsimine), kontakti hoidmine (meie-ruum!)
- Avaliku ruumi kujundamine – *graffiti*, šabloonkunst, seinamaal (guugelda: „library mural“!)
- **Oluline küsimus: mida me kogu selle panusega peale hakkame?**

OSALUSKULTUUR: MAJANDUSLIK DIMENSIOON

- Eeskätt materiaalsete ja mittemateriaalsete hüvedega seotud
- Annetused (kui vahend materiaalsete probleemide leevendamiseks)
- Vabatahtlike tegevus – **oluline küsimus: millist kasu saab vabatahtlik?**
- Aeg vs raha – meil on ühiskonnas arvestatav hulk inimesi, kelle jaoks vaba aja nappus on suurem probleem kui rahanappus

TÄIESTI VABA AEG ÖÖPÄEVAS

K258. Kui palju on Teil tavaliselt ööpäevas ärkvelolekuaega, mida saate täiesti vabalt, oma soovi järgi kasutada?

		KÕIK VASTAJAD	Keel	
			Eesti	Vene
Kui palju on Teil tavaliselt ööpäevas ärkvelolekuaega, mida saate täiesti vabalt, oma soovi järgi kasutada?	VASTUS PUUDUB	,1%	,1%	
	Enamasti ei olegi	6,7%	7,0%	6,0%
	Alla tunni	8,6%	9,1%	7,4%
	1-2 tundi	20,6%	19,2%	23,5%
	3-4 tundi	26,3%	26,1%	27,0%
	5-6 tundi	15,1%	15,1%	15,2%
	Üle 6 tunni	22,6%	23,4%	20,9%
	Arv	1503	1028	475
VASTAJAID KOKKU		100,0%	100,0%	100,0%

Allikas: Saar Poll, Mina Meedia Maailm, sügis 2014

OSALUSKULTUUR: MAJANDUSLIK DIMENSIOON

- Eeskätt materiaalsete ja mittemateriaalsete hüvedega seotud
- Annetused (kui vahend materiaalsete probleemide leevendamiseks)
- Vabatahtlike tegevus – **oluline küsimus: millist kasu saab vabatahtlik?**
- Aeg vs raha – meil on ühiskonnas arvestatav hulk inimesi, kelle jaoks vaba aja nappus on suurem probleem kui rahanappus
- Vaatame korraaks nende ajakasutuse mustreid lähemalt

AJAKASUTUS-SUUTLIKKUSE KLASTRID (VIHALEMME JA LAURISTIN 2017)

- Edukas rööptegutseja:
 - Pigem naine
 - 20-55
 - Kõrgharidusega
- Rahulolematu rööptegutseja:
 - Pigem naine
 - Nende hulgas on 93% eestlasi
 - 20-44
- Virtuaalrahkleja:
 - Pigem mees
 - 15-29
- Ajastressivaba harrastaja:
 - Pigem eestlane, palju naisi
 - 55-74
- Ajastressis töörügaja:
 - Pigem mees
 - Pigem venekeelne vastaja
 - 30-64
- Kõrvaletõmbunu
 - Pigem venekeelne vastaja
 - 65-74
 - Alla keskhariduse

OSALUSKULTUUR: MAJANDUSLIK DIMENSIOON

- Eeskätt materiaalsete ja mittemateriaalsete hüvedega seotud
- Annetused (kui vahend materiaalsete probleemide leevendamiseks)
- Vabatahtlike tegevus – **oluline küsimus: millist kasu saab vabatahtlik?**
- Aeg vs raha – meil on ühiskonnas arvestatav hulk inimesi, kelle jaoks vaba aja nappus on suurem probleem kui rahanappus
- Vaatame korraaks nende ajakasutuse mustreid lähemalt
- Teeme siit omad järeldused

OSALUSKULTUUR: POLIITILINE DIMENSIOON

- Seotud osalemisega otsustusprotsessides – väga erineval määral (Runnel ja Pruulmann-Vengerfeldt 2014):
 - Informeerimine
 - Konsulteerimine
 - Kaasamine
 - Koostöö tegemine
 - Võimustamine
- **Olulised küsimused: Milliseid muudatusi toob osalusaktsioon kaasa töökorralduses?
Kuidas vormib ühel või teisel tasemel osalemine juhtimiskultuuri organisatsioonis?
Kuidas aitab osaluskuultuuri poliitilise dimensiooni teadlik mõjutamine meil luua
Parimat Raamatukogu?**

OSALEMISE VÕIMALDAMISE ELEMENTAARSED PÕHIMÕTTED

- Kelle huve teenib osalusaktsioon? Oluline on nii asutuse, osalejate kui ka kõrvalseisjatega arvestamine.
- Kui keeruline või ajamahukas see osalejate jaoks on? Lihtsam osalusviis meelitab ligi rohkem osalejaid.
- Osaluskuultuuri kasvatamine ja võimaluse pakkumine – et sellest haarata ja koos edasi areneda.
- ...*

VIITED JA TÄIENDAV LUGEMINE

- Elias, K. (2014). Dot-mocracy... https://twitter.com/kim__elias/status/462321057496842241
- Laasik, H. (2016). Mustvee raamatukogu seina kaunistab maal. *Vooremaa*, 11. veebr. <http://www.vooremaa.ee/mustvee-raamatukogu-seina-kaunistab-maal/>
- Lauristin, M. (2007). Teistsuguse Eesti ootuses. *Postimees*, 13. jaan. <http://www.postimees.ee/1618679/marju-lauristin-teistsuguse-eesti-ootuses>
- Runnel, P., Lepik, K., Pruulmann-Vengerfeldt, P. (2014). Külastajad, kasutajad, auditooriumid: inimeste kontseptualiseerimisest muuseumis. *Eesti Rahva Muuseumi aastaraamat 57, 97 – 115*. Tartu.
- Runnel, P. ja Pruulmann-Vengerfeldt, P. (2014). Sissejuhatus. In: Runnel, P. (toim.) *Osalus muuseumides*, 7 – 12. Tartu.
- United Nations (2003). *Thinking the Unthinkable: From Thought to Policy: The role of think tanks in shaping government strategy. Experiences from Central and Eastern Europe*. United Nations Development Programme. Bratislava.
- Vihalemm, T. ja Lauristin, M. (2017). 5.3. Ajakasutussuutlikkus ja kihistumine Eesti ühiskonnas. In: Vihalemm, P. jt (toim.) *Eesti ühiskond kiirenevas ajas*, 437-454. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Küsimused ja kommentaarid on oodatud:

krista.lepik@ut.ee